

În rezumat, o ediție serioasă și originală, care face cinste seriei conduse de A. Ernout, „notre vaillant directeur de l'équipe plinienne” (p. 13).

I. Fischer

RVFI EPHESII *Quaestiones medicinales*, edidit Hans Gärtner, Leipzig, Teubner, 1970, XII + 32 p. (Bibliotheca Teubneriana).

Prin acest volum, Bibliotheca Teubneriana ne pune la dispoziție micul tratat *Ἱατρικὰ Ἐρωτήματα* al lui Rufus din Efes, cunoscut medic din vremea lui Traian. Spre deosebire de alți autori antici, Rufus din Efes s-a bucurat tirziu de atenția filologilor. Abia în 1879 C. Daremberg colaționează manuscrisele, dînd la iveală o ediție a textului însoțită de o introducere și de o primă traducere în limba franceză¹. Recent, Hans Gärtner s-a oprit și el asupra aceluiași autor, consacrîndu-i volumul al patrulea din *Corpus Medicorum Graecorum*².

Noua ediție pe care ne-am propus să o prezentăm aici este o adaptare la principiile colecției Teubner a textului din *Corpus Medicorum Graecorum*.

Istoria textului este prezentată în prefața volumului. C. Daremberg folosisese pentru ediția sa cele două manuscrise existente ale textului lui Rufus din Efes: Codex Parisinus Suppl. Gr. 637, notat cu sigla M și Codex Vindobonensis Med. Gr. 8, notat cu sigla V, ambele datînd din secolul XV. Daremberg le-a colaționat cu grijă *ita ut posteris nihil nisi frustula quaedam addenda uel corrigenda relinqueret* (cf. p. V). Cu toate acestea, Hans Gärtner recolaționează manuscrisele, ajungînd la concluzia că ms. Parisinus este anterior celui Vindobonensis, care se dovedește a fi numai o copie a primului (p. VII). Prin urmare, în noua sa ediție, Hans Gärtner exclude manuscrisul V, bazîndu-se doar pe M. Tot în prefață, editorul dă o listă completă a erorilor ortografice, care abundă în ms. M. Iată cîteva exemple:

- ει în loc de η: 4,1 μάθης ει
- ει în loc de ι: 10,9 ἀπορεία
- ει în loc de οι: 9,10 παραλέλειπε
- οι în loc de ει: 1,10 οίκοτα
- οι în loc de η: 16,13 τοῖς
- ι în loc de υ: 12,4 κρίπτεται
- ι în loc de οι: 9,27 ὁμίαν etc.
- ο și ω se confundă: 3,12 și 8,14 τὸ pentru τῶ;
8,9 τὸν πόνον (pentru G. pl.) etc.
- λ, ρ, σ, τ notează deseori λλ, ρρ, σσ, ττ:
7,24 συλογίζεσθαι
- 2,13 θαρῶν
- 15,5 ἐπύρεσε
- 9,27 πέτοντι etc.
- ρρ, σσ, pentru ρ, σ:
14,18 ἀράβων
- 9,25 μασσομένω etc.

¹ *Oeuvres de Rufus d'Ephèse*, Texte collationné sur les manuscrits, traduit pour la première fois en Français, avec une Introduction. Publication commencée par le Dr.C. Daremberg, continuée par Ch. Émile Ruelle, Paris, 1879 [retip. Amsterdam, 1963].

² Rufus von Ephesos, *Die Fragen des Arztes an den Kranken*, Herausgegeben, übersetzt und erläutert von Hans Gärtner, Berlin, 1962.

În ceea ce privește tehnica editării este de semnalat împărțirea subsolului în două etaje : primul rezervat trimiterilor la pasaje similare din alți autori de lucrări medicale : Galenus, Marcellinus etc. ; al doilea cuprinde aparatul critic, în care sînt trecute emendările aduse manuscrisului de către diverși filologi.

Grija autorului este în primul rînd aceea de a compara lecțiunile din manuscris cu cele propuse de către Daremberg, pe care le acceptă în marea majoritate a cazurilor. În aparatul critic este notată la început lecțiunea manuscrisului și apoi corectura lui Daremberg :

3,1 καταμανθάνειν M : καταμανθάνοι corr. Da.

3,20 ἀνδρῶσις M : ἀνδρῶ<τ>οις corr. Da.

7,13 μῆδὲ διψηκότι M : μὴ δεδιψηκότι corr. Da. etc.

Atunci cînd Gärtner acceptă lecțiunea manuscrisului, el nu trece în aparat decît soluția lui Daremberg :

4,25 ἐθέλεις (în text), ἐθέλεις Da. (în aparat)

5,22 τούτοις (în text), τούτων Da. (în aparat) etc.³

Editorul propune și soluții proprii, dar din prudență nu le introduce în text decît arareori. Vom da mai jos cîteva exemple :

3,12 αἱμορρόχω M : αἱμορροχώ Da. : αἱμορροτῶ (uel αἱμορραγικῶ) Gae. Versiunea lui Gaertner pare mai plauzibilă.

5,20 ὑγιαίνοντα M : ὑγιαίνοντι Da. : ὑγιαίν<οντι> ὄντα Gae. Conjectura acestuia din urmă este mai ușor de justificat din punct de vedere paleografic.

7,18 δύνανειν M : σύστασιν Gae. Acest cuvînt se potrivește perfect sensului frazei.

Așa cum am spus, sînt situații în care editorul își semnalează soluțiile doar în aparat, fără a interveni în text :

9,14 Textul este καίτοι καταγελαστότατον δοκεῖ τῶν ἐρωτημάτων, iar Gaertner propune καίτοι <τὸ>.

13,2 În text apare formula ὑγίης εἶναι ἐδόκει, la fel ca în manuscris, iar în aparat sugerează înlocuirea prin δοκεῖ.

În sfîrșit, vom adăuga faptul că Hans Gärtner admite prezența în text a două lacune, situate în 10,10 și în 14,18.

De o mare însemnătate pentru filologi sînt cele două indexuri care încheie volumul : *Index nominum* (p. 17) și *Index uerborum et Gracilitatis* (p. 18—32). Ambele sînt întocmite cu grijă și cuprind toate cuvintele din text, cu trimiteri complete, exceptîndu-se doar elementele de uz sintactic cîrent (adverbe, conjuncții, prepoziții, particule), pentru care sînt indicate numai pasajele cele mai importante.

Gabriela Mirza

PLUTARQUE, *Vies, VI: Pyrrhos-Marius, Lysandre-Sylla*, texte établis et traduits par Robert Flacelière et Emile Chambry, Paris, Les Belles Lettres, 1971 350 p.

Autorii sînt la al șaselea volum al *Vieșilor paralele* ale lui Plutarh, pe care le editează cu competență, erudiție, grijă și prudență în alegerea diferitelor lecțiuni. Ca și în volumele precedente fiecare *Viață* este precedată de o scurtă notiță istorică, în care autorii atrag atenția cititorilor asupra problemelor pe care le ridică, din punctul de vedere istoric, biografia respectivă. Dăm

³ Metoda de redactare a aparatului critic, pe care am descris-o mai sus, nu este însă aplicată cu consecvență : la 4,18, de pildă, în aparat putem citi < γε > Da., deși corectura lui Daremberg este acceptată ca atare în text ; cf. și 6,10 ; 10,24.